

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

JONNA FAGERSTRÖM & VERNERI PIETILÄ

Sosiaalisen median yhteys koulukiusaamiseen

RAUMANMEREN PERUSKOULUN OPPILAIDEN
KOKEMUKSIA SOSIAALISESSA MEDIASSA
TAPAHTUVASTA KIUUSAAMISESTA

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2023

Tekijä(t) Fagerström, Jonna Pietilä, Verner	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä maaliskuu 2023
	Sivumäärä 48	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Sosiaalisen median yhteys koulukiusaamiseen – Raumanmeren peruskoulun oppilaiden kokemuksia sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta		
Tutkinto-ohjelma Sosiaaliala		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Raumanmeren peruskoulun oppilaiden kokemuksia sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta. Tavoitteena oli saada selville, kuinka paljon, millaisissa muodoissa ja millä alustoilla sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa kiusaamista ilmenee ja jatkuuko kiusaaminen myös koulussa. Toimme myös esille nuorten kokemuksia koulun tuesta kiusaamistilanteissa ja heidän ajatuksiaan siitä, kuinka koulu voisi auttaa kyseisten ongelmien ilmetessä. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin kiusaamista sosiaalisessa mediassa, sekä kiusaamisen vaikutuksia ja seurauksia. Lisäksi teoriaosuudessa keskityttiin sosiaalisen median eri alustoihin, sekä nuoriin sosiaalisen median käyttäjiin.</p> <p>Toteutimme kyselytutkimuksen, joka lähetettiin Raumanmeren peruskoulun 7.–9. luokkalaisille vastattavaksi. Tutkimus oli kvantitatiivinen monivalintakysely, ja vastaukset kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella opettajan johdolla luokanvalvojan vartin yhteydessä. Saimme kyselyyn vastauksia 7.-9. -luokkalaisilta oppilailta ja vastanneita oli yhteensä 375 (n=375).</p> <p>Tutkimustulosten perusteella valtaosa vastaajista oli havainnut kiusaamista sosiaalisessa mediassa, ja vastaajista viidesosa on joutunut itse kiusaamisen kohteeksi. Yleisin kiusaamismuoto, jota vastaajat olivat sekä havainneet, että kokeneet oli nimittely ja eniten kiusaamista oli havaittu ja koettu TikTokissa. Suurin osa vastaajista koki, että kiusaaminen ei ole jatkunut koulussa ja että kiusaamista tapahtuu nykyään enemmän sosiaalisessa mediassa.</p> <p>Tilaajallamme on mahdollisuus hyödyntää jatkossa opinnäytetyöstä saatuja tutkimustuloksia kiusaamisen ennaltaehkäisyn tukemisessa. Koulun tukea kiusaamistilanteisiin kaivattiin enemmän, joten oppilaille voisi järjestää informaatiotuokion siitä, miten toimia, jos havaitsee kiusaamista tai joutuu itse kiusaamisen kohteeksi internetissä.</p>		
<p>Avainsanat</p> <p>Koulukiusaaminen, sosiaalinen media, verkkokiusaaminen, nuoret, mediakasvatus</p>		

Author(s) Fagerström, Jonna Pietilä, Verner	Type of Publication Bachelor's thesis	Date March 2023
	Number of pages 48	Language of publication: Finnish
Title of publication The connection of social media to school bullying - the experiences of the students of the Raumameri school about bullying on social media		
Degree programme Bachelor of Social Services		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this thesis was to find out the experiences of the students of Raumameri elementary school about bullying on social media. The goal was to find out how much, in what forms and on which platforms bullying occurs on social media and whether bullying continues at school as well. We also brought up young people's experiences of the school's support in bullying situations and their thoughts on how the school could help when these problems arise. The theory part of the thesis dealt with bullying on social media, as well as the effects and consequences of bullying. In addition, the theoretical part focused on different platforms of social media and young people as social media users.</p> <p>We implemented a survey, which was sent to the 7th-9th grades of Raumameri elementary school. for the class to answer. The study was a quantitative multiple-choice survey, and the answers were collected using an electronic questionnaire under the guidance of the teacher in conjunction with the class supervisor. We received answers to the survey on the 7th-9th. - grade students and there were a total of 375 respondents (n=375).</p> <p>Based on the research results, the majority of the respondents had observed bullying on social media, and a fifth of the respondents have been the target of bullying themselves. The most common form of bullying that the respondents had both observed and experienced was name-calling, and the most bullying was observed and experienced on TikTok. The majority of the respondents felt that bullying has not continued at school and that nowadays bullying happens more on social media.</p> <p>Our client has the opportunity to use the research results obtained from the thesis in the future to support the prevention of bullying. The school's support for bullying situations was needed more, so an information session could be organized for the students on how to act if they notice bullying or become the target of bullying themselves on the internet.</p>		
<p>Keywords</p> <p>Bullying at school, social media, cyberbullying, young people, media education</p>		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KIUSAAMINEN	7
2.1 Kiusaaminen käsitteenä.....	7
2.2 Kiusaaminen sosiaalisessa mediassa.....	8
2.3 Kiusaamisen vaikutukset.....	10
2.4 Verkkokiusaamiseen puuttuminen/ennaltaehkäisy	12
3 SOSIAALINEN MEDIA	15
3.1 Sosiaalinen media käsitteenä.....	15
3.2 Sosiaalisen median alustat	16
3.3 Sosiaalinen media ja nuoret	18
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	21
4.1 Opinnäytetyön tehtävä	21
4.2 Kvantitatiivinen tutkimus.....	21
4.3 Aineiston keruu	22
4.4 Luotettavuus ja eettisyys	23
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	26
6 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	36
7 LOPPUPOHDINTA.....	38
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee sosiaalisen median yhteyttä koulukiusaamiseen. Koulukiusaaminen itsessään on ollut ajankohtainen ilmiö jo useita vuosikymmeniä ja monet aiheeseen liittyvät tutkimukset osoittavat, että kiusaamista tapahtuu lähes jokaisessa koulussa jossakin muodossa. Koska sosiaalisen median käyttö on lisääntynyt viime vuosien aikana, on se mahdollistanut myös kiusaamisen siirtymisen sosiaalisen median alustoille. Tämä tekee kiusaamisen havainnoinnista, sekä siihen puuttumisesta hankalampaa. Sosiaalinen media mahdollistaa myös kiusaamisen nimettömänä, mikä tekee myös kiusaajan jäljittämisestä vaikeaa.

Aihe koskettaa suuresti meitä molempia. Suuntaudumme opinnoissamme lasten ja nuorten kanssa toteuttavaan työhön, ja mielenkiintomme opinnäytetyömme aiheeseen heräsikin harjoitteluidemme kautta kohtaamistamme tilanteista, sekä omista kokemuksistamme.

Opinnäytetyömme tilaajana toimi Raumanmeren peruskoulu, jossa opiskeli 488 oppilasta vuonna 2022. Opinnäytetyömme tavoitteena on tuottaa koululle ajankohtaista tietoa oppilaiden kokemuksista sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta. Koululla on mahdollisuus hyödyntää tutkimustuloksia kiusaamisen ennaltaehkäisyssä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä ovat:

- 1) Ovatko nuoret havainneet/kokeneet kiusaamista sosiaalisessa mediassa?
- 2) Missä muodoissa kiusaamista esiintyy, sekä millä alustoilla?
- 3) Onko sosiaalisessa mediassa tapahtunut kiusaaminen jatkunut koulussa?
- 4) Millä tavoin koulu on auttanut kiusaamistilanteissa ja onko koululta saatu apu ollut nuorista riittävää?
- 5) Kokevatko nuoret, että kiusaamista tapahtuu nykyään enemmän koulussa vai sosiaalisessa mediassa?

Tutkimus koostuu seitsemästä pääluvusta. Ensimmäisessä luvussa kartoitetaan opinnäytetyön aihetta ja tutkimuskysymyksiä. Teoriaosuudessa käsitellään kahta eri kokonaisuutta, kiusaamista sekä sosiaalista mediaa.

Teorian ensimmäisessä osuudessa, luvussa 2 keskitytään tarkastelemaan kiusaamisen käsitettä ja siihen liittyviä mielipide-eroja, sekä kiusaamisen ilmenemistä sosiaalisessa mediassa ja verkkokiusaamisen eri muotoja. Lisäksi luku 2 käsittelee kiusaamisen vaikutuksia eri elämän osa-alueille, sekä kiusaamiseen puuttumista ja ennaltaehkäisyä.

Teorian toinen osuus, luku 3 käsittelee sosiaalisen median käsitettä, sekä avaa sosiaalisen median eri alustoja, joita esiintyy tutkimuskyselyssämme. Luvussa 3 keskitytään myös nuoriin sosiaalisen median käyttäjinä, sekä haasteisiin, joita lisääntynyt sosiaalisen median käyttö on tuonut mukanaan.

Neljännessä pääluvussa käsitellään opinnäytetyön tarkoitusta, sekä tutkimuksen toteutusta. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen, sähköisellä kyselylomakkeella. Kysely toteutettiin Raumanmeren peruskoulussa keväällä 2022.

Viidennessä pääluvussa keskitytään tutkimuksen tuloksiin. Kuudes pääluku sisältää johtopäätökset ja seitsemäs pääluku loppupohdinnan. Opinnäytetyön lopussa liitteenä kyselylomakkeemme.

Koska toteutimme opinnäytetyömme parina, oli tärkeää jakaa työskentely tasaisesti. Jaoimme teoriaosuuden työstämisen puoliksi. Toinen kirjoitti kiusaamisesta käsitteenä, kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa, kiusaamisen seurauksista, sekä kiusaamiseen puuttumisesta ja sen ennaltaehkäisystä. Toinen kirjoitti sosiaalisesta mediasta käsitteenä, sosiaalisen median alustoista, sekä nuorista sosiaalisen median käyttäjinä. Kävimme tekstejä yhdessä läpi ja annoimme korjausehdotuksia toistemme osioihin. Muut kappaleet kirjoitimme yhdessä. Suurin anti opinnäytetyötä parin kanssa tehdessä oli työpanoksen jakaminen, molempien omien näkökulmien esille tuonti opinnäytetyössä käsiteltävissä asioissa, sekä toistemme tukeminen ja kannustaminen koko kirjoitusprosessin ajan.

2 KIUSAAMINEN

2.1 Kiusaaminen käsitteenä

Kiusaaminen on ilmiö, jota on haastava määritellä tai mitata, sillä jokainen suhtautuu kiusaamiseen eri tavoin. Kyse on siitä, miten kiusattu itse kokee tilanteen ja kuinka kiusattua ympäröivä yhteisö suhtautuu kiusatun tilanteeseen. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2021a.) Myös Hamaruksen (2008, s. 12) mukaan kiusaaminen voidaan ymmärtää usealla eri tavalla ja se, miten ymmärrämme kiusaamisen, vaikuttaa myös tapaamme puuttua siihen. Hamarus kuvailee kiusaamista sellaisena tilanteena, jossa kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee epätasapaino. Tällöin kiusattu on avuttomassa tilanteessa kiusaajaa vastaan tai joutuu puolustautumaan kiusaajiltaan.

Salmivalli (2010, s. 12–14) kuvailee kiusaamistilannetta seuraavanlaiseksi: ”Kiusaamisella tarkoitetaan yhteen ja samaan henkilöön toistuvasti kohdistuvaa tahallisen vihamielistä käyttäytymistä.” Toistuvuuden ohella kiusaamiselle tyypillistä on kiusaajan ja kiusatun välinen epätasaväkisyys. Tämä tarkoittaa sitä, että kiusattu on kiusaajaa jollakin tavoin heikommassa roolissa. Epätasaväkisyys voi johtua esimerkiksi fyysisistä ominaisuuksista, osapuolten iästä ja asemasta ryhmässä, sekä tukijoukoista. Kiusaajia on usein useampia ja kiusattu taas on aivan yksin. Kiusaaminen on vääristynyt voiman ja vallan käyttöä, jota kiusaaja käyttää kiusattua vastaan.

Kiusaamisen määrittelyssä on havaittavissa mielipide-eroja. Esimerkiksi Salmivalli ei kuvailisi kiusaamiseksi toimintaa, joka tapahtuu vain yhden kerran. Hän painottaa, että ratkaisevana tekijänä kiusaamisen määrittelyssä tulisi pitää tekojen systemaattisuutta tekojen muodon sijaan. (Salmivalli, 2010, s. 14.) Mannerheimin lastensuojeluliiton mukaan taas tulisi kiusaamisen määrittelyssä ilmenevää jatkuvuuden ja toistuvuuden

näkökulmaa tarkastella kriittisesti. Jokainen kokee kiusaamisen eri tavalla ja siksi kiusaamisen määrittelyn yhtenä lähtökohtana tulisikin pitää kiusatun omia kokemuksia. Yksittäinenkin kiusaamiskerta saattaa synnyttää henkilölle tunteen kiusaamiseksi joutumisen uhasta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2021a.)

Eriksson (2001, s. 8–43) kuvailee, että kiusaaminen on ilmiö, joka vaatii syntyäkseen ja kehittyäkseen jonkinlaisen yhteisön. Tällaisen yhteisön jäsenet ovat osa joukkoa, jonka jäseniä he eivät voi valita itse. Kiusaamisen yhteisö on sellainen, johon yksilöt voivat kuulua pitkän tai ennalta määräämättömän ajan eikä yhteisöstä vetäytyminen ole itsestäänselvyys. Yhteisö voi olla esimerkiksi päiväkotia, koulu, työpaikka, armeija tai vanhainkoti (Hamarus ym., 2015, s. 16.) Kiusaamisesta voidaan puhua myös ryhmäilmiönä, eli kiusaamisen toteutumisesta yleensä useamman kuin yhden ihmisen toimesta. Tämä viittaa siihen, että kiusaaminen perustuu tietyn ryhmän jäsenten keskinäisiin suhteisiin, joissa usein piilee myös vääristyneen vallan tavoittelun piirteitä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2021b.)

2.2 Kiusaaminen sosiaalisessa mediassa

YK:n alueellinen tiedotuskeskus (2020) määrittelee verkossa tapahtuvan kiusaamisen verkko- ja internetympäristössä tapahtuvaksi kiusaamiseksi, jolloin keskiössä on digitaalisuus. Kiusaamisen alustoina voi toimia esimerkiksi sosiaalinen media, erilaiset viesti alustat, pelialustat, sekä matkapuhelimet. Verkossa tapahtuvasta kiusaamisesta suurin osa sijoittuu sosiaalisen median alustoille. (Haasio, 2013, s. 62.)

Willard (2007, s. 265–267) on listannut kahdeksan verkkokiusaamisen esiintymismuotoa, jotka halusimme nostaa esille. Tässä tutkimuksessa käytämme Niemisen ja Pörhölän (2011, s. 78) suomennoksia Willardin termeille. Verkkokiusaamisen eri muodot:

1. Vihamielinen kommentointi (flaming)

Verkkoriidoissa vihaisella ja mauttomalla kielellä lähetettyjä sähköisiä viestejä.

2. Häirintä (harassment)

Toistuva inhottavien, ilkeiden ja loukkaavien viestien lähettäminen.

3. Mustamaalaaminen (denigration)

Juorujen tai huhujen levittäminen tai julkaiseminen henkilöstä vahingoittaakseen tämän mainetta tai ystävyyssuhteita.

4. Toiseksi henkilöksi tekeytyminen (impersonation)

Esiintyminen jonakin muuna henkilönä lähettäen tai julkaisten materiaalia saattaakseen kyseisen henkilön vaikeuksiin tai vaaraan tai vahingoittaakseen hänen mainetta tai ystävyyssuhteita.

5. Paljastaminen (outing)

Jonkun salaisuuksien tai kiusallisten tietojen tai kuvien jakaminen verkossa.

6. Huijaus (trickery)

Suostutellaan henkilö paljastamaan salaisuuksia tai kiusallista tietoa ja jaetaan se verkossa.

7. Poissulkeminen (exclusion)

Henkilön tahallinen ja julma sulkeminen pois verkkoryhmästä.

8. Verkkovainoaminen (cyberstalking)

Toistuva, intensiivinen häirintä ja halventaminen, joka sisältää uhkauksia tai aiheuttaa merkittävää pelkoa.

Näiden kahdeksan esimerkin lisäksi löytyy myös muutama muu verkkokiusaamisen muoto, jotka ovat huomionarvoisia. Toinen näistä on ”tagaaminen” (engl. tagging). Kiusaaja voi kiusata sosiaalisessa mediassa liittämällä kiusatun kuvaan tai videoon, vaikka kiusattu ei haluaisi itseään liitettävän näihin. Kuvaan liittäminen saattaa näkyä kiusatun profiilissa tai muuten sosiaalisessa mediassa. (Hinduja & Patchi, 2015, s. 64.) Myös ”Sexting” on eritelty omaksi verkkokiusaamisen tavaksi. Tällä viitataan alastomien tai lähes alastomien kuvien jakamiseen teknologian välityksellä. (Kowalski ym., 2012, s. 68.)

Sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen tuo mukanaan omia erityispiirteitä, sillä sosiaalisessa mediassa julkaistu sisältö voi tavoittaa pienessäkin hetkessä hyvin suuren ihmisjoukon. Sosiaalisen median yhtenä piirteenä sen nopean tiedon levityksen lisäksi on myös se, että sinne julkaistua sisältöä on lähes mahdotonta poistaa, jos sisältö on ehtinyt tavoittaa suuren joukon ihmisiä. Tämän tekee kiusaamisesta sosiaalisessa mediassa nopeaa ja helppoa. Toista henkilöä loukkaava sisältö on kaikkien nähtävillä

ja kiusaamiseen on helppo yhtyä. Loukkaavan sisällön jakaminen eteenpäin käy hetkessä. (Kaski & Nevalainen, 2017, s. 46-47.)

Kiusaaminen verkossa on usein helpompaa kuin kasvotusten toteutuva kiusaaminen. Verkossa kiusaajan ei tarvitse fyysisesti kohdata uhria, mikä mahdollistaa sen, että fyysisellä voimalla tai iällä ei ole merkitystä kiusaamistilanteissa. Joillakin sosiaalisen median alustoilla on mahdollista kiusata myös anonyymisti eli kiusaajan on mahdollista toteuttaa toimintaansa pelkän nimimerkin varjossa. Tämä voi omalta osaltaan tehdä kiusaamisen aloittamisesta helpompaa. On myös todettu, että osa nuorista, jotka eivät reaali maailmassa ottaisi osaa kiusaamiseen, saattavat päätyä verkossa kiusaajiksi. (Haasio, 2013, s. 62-64.)

Verkossa tapahtuvalla kiusaamisella on yhteys koulukiusaamiseen, joka tarkoittaa sitä, että kiusattu ei voi paeta kiusaamistilanteita edes kotonaan. Verkkokiusaaminen voi jäädä usein aikuisilta huomaamatta ja tämä saattaa yllyttää kiusaajaa. Tämä saattaa ajatella, että verkossa voi kiusata huoleti, ilman seurauksia. (MLL Nuortennetti, 2021.)

2.3 Kiusaamisen vaikutukset

Kiusaamista pidetään merkittävänä vaaratekijänä lasten ja nuorten hyvinvoinnille ja kiusaamisella on todettu olevan hyvinkin pitkäaikaisia vaikutuksia esimerkiksi terveydelle, koulumenestykselle, sekä vertaissuhteille. (Salmivalli, 2010; Pörhölä, 2008). Kiusaamiskokemukset voivat laukaista kiusatulle henkilölle voimakkaita tunteita kuten vihaa, pelkoa, ylenkatsetta, inhoa, hämmennystä, jännitystä, kiinnostusta, surua, häpeää, yllättyneisyyttä, sekä myös nautintoa. Kiusaamisen kautta heränneet tunteet saattavat olla ristiriitaisia, voimakkaita ja tiedustettuja tunteita ja ajatuksia, jotka ohjaavat kiusatun käyttäytymistä ja suuriakin elämänpäätöksiä. (Gothóni, 2014, s. 38.)

Kiusaamista kokeneilla on suurempi riski altistua mielenterveysongelmille myöhemmässä elämänvaiheessaan. Kiusaamisen lyhytaikaisia ja välittömiä seurauksia voivat olla ahdistus, masennus, sekä itsetunnon heikkeneminen. Pidemmällä aikavälillä kiusaamisen vaikutukset saattavat ilmetä masennuksen ja

ahdistuksen kehittymisenä mielenterveyshäiriöksi. (Journal of Community Health Nursing 2017.) Nuorena koetulla kiusaamisella saattaa olla negatiivisia vaikutuksia kehitykselle. Pitkällä aikavälillä nuoren minäkuvaan vaikuttavat kielteiset tunnekokemukset voivat heikentää nuoren identiteettikäsitystä. (Lämsä & Röntynen, 2018, s. 3.)

Sosiaalisessa mediassa ilmenee myös paljon sosiaalista vertailua. Sosiaalinen vertailu, joka ilmenee kiusaamisen kautta on haitallista ja tämä voi olla vahingollista nuoren itsetunnolle sekä identiteetille. (Lämsä & Röntynen, 2018, s. 3.) Kiusaamisella on todettu olevan vaikutuksia myös fyysiseen terveyteen. Se voi ilmetä esimerkiksi psykosomaattisina stressioireina, sairasteluna, vaikeuksina nukkumisessa, yökasteluina, sekä syömishäiriöinä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2021c.)

Kiusatuille ominaista on myös heikentynyt koulumotivaatio, sekä kouluun menon välttely. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2021c.) Kiusaaminen saattaa myös johtaa siihen, että opiskelija pyrkii valitsemaan valinnaisaineiksi sellaisia vaihtoehtoja, joissa pystyy kättamaan kiusaajia. Kiusaaminen saattaa vaikuttaa oppilaan identiteettiin ja sitä kautta ohjata myös ammatinvalinnassa. Kiusaaminen saattaa vaikuttaa myös koulumenestykseen siten, että kiusattu keskittyy entistä tiiviimmin opiskeluun, sillä se on ainoa pätemisen ja näkyväksi tulemisen väylä yhteisössä. Kiusaaminen saattaa vaikuttaa negatiivisesti koko luokkaan. Se luo ilmapiirin, jossa on läsnä pelkoa ja pelon lomassa myös luovuus katoaa. Oppilaat toimivat varmistaakseen, etteivät tee mitään noloa ja näin luokkaan syntyy ilmapiiri missä viittaaminen tai kiinnostuksen osoittaminen oppimiseen kaikkoo. (Hamarus, 2008, s. 79.) Kiusaamisella on vaikutus kiusatun turvallisuudentunteeseen ja sen myötä myös perusturvallisuus ja yhteisöön kuulumisen tunne kaikkooavat. Kiusattu menettää tutun ja turvallisen kasvuympäristön. (Holmberg-Kalenius, 2008, s. 32-39.)

Kiusaamisen kohteeksi joutuneet nuoret ovat usein yksinäisiä ja karttavat sosiaalista kanssakäymistä. Heillä on negatiivinen ymmärrys vertaisistaan ja he pelkäävät, että muut ihmiset suhtautuvat heihin torjuvasti. Aikuisiässä kiusaamisen kohteeksi joutunut saattaa kokea luottamuksen puutetta ihmissuhteissa ja tätä kautta hankaluuksia esimerkiksi työelämässä, sekä seurustelusuhteissa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2021c.) Kiusattu saattaa arkailla hakeutua kaveriporukkaan, koska

hänet on useasti hylätty ryhmästä. Siksi hänellä ei ole enää luottoa siihen, että hänet hyväksyttäisiin ryhmään mukaan. Kiusatulla saattaa ilmetä myös sosiaalisten tilanteiden pelkoa, sekä paniikkihäiriötä. (Nuortenlinkki, 2022.)

Kiusaamisella on vaikutukset myös kiusatun perheelle. Äärimmäisissä tapauksissa perhe voi joutua tilanteeseen, jossa kiusaamisen takia joudutaan muuttamaan toiselle paikkakunnalle, vaihtamaan koulua ja työpaikkaa. Kiusaaminen voi siis vaikuttaa psyykkisesti ja taloudellisesti koko perheen hyvinvointiin. Kiusaaminen vaikuttaa myös kiusaajan elämään. Tämä saattaa kokea syyllisyyden taakkaa läpi elämänsä.

Kiusaaja saattaa myös oppia vääristyneen tavan hallita ihmissuhteitaan ja soveltaa sitä jälkikäteen elämässään. Kiusaaja oppii tavan luoda kiusaamisella itselleen tietynlaisen sosiaalinen aseman ja tätä samaa menettelytapaa hän hyödyntää luultavasti myös sittemmin työelämässään. (Nuortenlinkki, 2022.)

2.4 Verkkokiusaamiseen puuttuminen/ennaltaehkäisy

Sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa kiusaamista on vaikea valvoa, sillä kiusaamistilanteet voivat tapahtua suljetuissa keskusteluissa. Jos kiusattu ei ota tapahtunutta puheeksi, ei kukaan tule koskaan tietämään tapahtuneesta. (Haasio, 2013, s. 62–64.) Verkossa tapahtuva kiusaaminen koetaan monesti myös teknisenä ongelmana. Ajatellaan, että uudet sovellukset tuottavat koululle oppilaiden keskinäisistä suhteista riippumattomia vaikeuksia. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2021d.) Myös vanhemmat saattavat kokea neuvottomuutta puuttua verkkokiusaamiseen. Ajatellaan, että kiusaajaa on mahdotonta jäljittää. Aikuisten olisikin hyvä pitää mielessä, sekä painottaa lapsille, että verkkokiusaaja on kuitenkin jäljitettävissä palveluiden ylläpitäjien ja poliisin avulla. Se vaatii asiantuntemusta ja työtä, mutta se on kuitenkin mahdollista. (Hamarus, 2012, s. 64.)

On todettu, että nuorilla on haasteita kertoa aikuisille verkkokiusaamiseen liittyvistä asioista, sillä nuoret kokevat, ettei aikuisten ymmärrys tai keinot puuttua tilanteeseen ole riittäviä. Keinoja kiusaamisen ehkäisemiseen, sekä menetelmiä kiusaamiseen puuttumiseen tulisi kehittää niin, että huomioitaisiin oppilaiden välinen vuorovaikutus ja siihen liittyvät haasteet kouluympäristön lisäksi myös netissä. Verkkokiusaamisen

tulisi olla osa oppilaitoksen kiusaamisen vastaisen työn toimintatapoja ja prosesseja. Ehkäisevää kiusaamistyötä tukisi myös kouluissa käytävä keskustelu mediataidoista, sekä niiden tukemisen liittämisestä pedagogiikkaan. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021d.)

Kiusaamiseen puuttuminen aikaisessa vaiheessa on tehokasta, sillä kiusaajaryhmien roolit eivät ole ehtineet vakiintua oppilaiden keskuudessa. Jotkut oppilaista liittyy osaksi kiusaamista säästyäkseen itse kiusaamisen kohteeksi joutumiselta. Kun kiusaamiseen puututaan varhaisessa vaiheessa, heillä on matalampi kynnys jättäytyä pois kiusaajan rooliin asettumiselta. (Hamarus, 2008, s.14.)

Kiusaamisen ennaltaehkäisyn kannalta olisi myös tärkeää, että vanhemmat olisivat tietoisia lapsensa kuulumisista ja kävisivät yhdessä lapsen kanssa keskustelua kiusaamiseen liittyvistä asioista ennaltaehkäisevästi, vaikka lapsi ei olisikaan kiusatun tai kiusaajan asemassa. Lapsen kanssa voi esimerkiksi tehdä mielikuvaharjoituksia, joissa pohditaan miltä kiusatuksi tuleminen lapsesta tuntuisi ja miten toimia jos havaitsee kiusaamista. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2021e.)

Nuorelle kannattaa painottaa kiusaamiseen puuttumisen tärkeyttä, vaikka ei itse olisikaan kiusaamisen kohteena. Nuoren tulisi tietää, että hänen teoillansa on merkitystä. Kuka tahansa voi kertoa kiusaamisesta aikuiselle, eikä kiusaamisesta saa vaieta. Kiusaamistapausten selvittäminen on aina aikuisen vastuulla, mutta heidän on vaikea auttaa, jos he eivät tiedä kiusaamisesta. (MLL Nuortennetti, 2022.) Mannerheimin Lastensuojeluliitto (2021d.) on koonnut vinkkejä kuinka toimia jos nuori tulee kertomaan verkkokiusaamisesta. Mielestämme nämä ohjeet soveltuvat loistavasti käyttöönottettaviksi niin kotona, kuin kouluissakin.

- Älä syyllistä, vaan ole nuoren tukena. Kiitä, että nuori kertoi asiasta.
- Kysele nuoren tunteista.
- Käykää keskustelua kiusaamistilanteesta; ketkä kiusasi, miten ja mikä oli johtanut tähän tilanteeseen.
- Pohtikaa yhdessä miten tällaisia tilanteita voisi jatkossa välttää.
- Painota nuorelle, ettei kiusaamisviesteihin kannata yleensä reagoida ja viestit kannattaa tallentaa mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten.

- Sääntöjen vastainen toiminta tulee ilmoittaa palvelun ylläpidolle ja laittomaa toimintaa epäiltäessä poliisille. Neuvoa voi kysellä myös Rikosuhripäivystyksestä.
- Tilanteessa jossa kiusaaja ja kiusattu ovat toisilleen tuttuja, useimmiten myös lähipiiristä löytyy aikuinen joka tuntee heidät. Esimerkiksi kerhonohjaaja, opettaja tai valmentaja.
- Jos verkkokiusaaja käy samaa koulua, olkaa yhteydessä kouluun.

3 SOSIAALINEN MEDIA

3.1 Sosiaalinen media käsitteenä

Sosiaalisella mediallyä tarkoitetaan pääsääntöisesti internetissä sijaitsevaa palvelua, jossa ihmiset kommunikoivat keskenään tai tuottavat sisältöä muille ihmisille. Sosiaalinen media voidaan purkaa kahteen eri käsitteeseen: sosiaalinen ja media. Sosiaalisella tarkoitetaan ihmisten välistä kanssakäymistä, kun taas mediallyä informaatiota ja kanavia, joiden kautta ihmisten kanssakäymistä toteutetaan. Perinteisessä joukkoviestinnässä ja sosiaalisessa mediassa on erona se, että sosiaalisessa mediassa ihmiset pystyvät esimerkiksi kommentoimaan ja jakamaan muiden käyttäjien sisältöä, eivät pelkästään vastaanottamaan sitä. Tunnuksmerkkeinä sosiaalisessa mediassa ovat helppokäyttöisyys, maksuttomuus ja mahdollisuus omaan sisällöntuotantoon. (Kari A. Hintikka, n.d.)

Pönkä (2014, s. 35) kertoo, että Suomessa lainattu sosiaalisen median määritelmä on VTT:n tutkijoilta lähtöisin ja tämän mukaan sosiaalinen media rakentuu yhteisöistä, sisällöistä ja Web 2.0 -teknologiasta. Sosiaalisella mediallyä on myös toinen yleisesti käytössä oleva määritelmä, joka on peräisin Erkkolan (2008) gradututkimuksesta. Gradututkimuksessaan Erkkola tarkentaa laajan käsiteanalyysin pohjalta VTT:n esittämää määritelmää. Hän tarkentaa tutkimuksessaan sosiaalista mediaa siten, että se on prosessi, jossa käyttäjät rakentavat yhteisiä merkityksiä yhteisöjen, sisältöjen ja verkkoteknologian avulla.

Kortesuo (2018, s. 29–30) mukaan vuorovaikutus on sosiaalisen median ydin. Kortesuso kertoo sen olevan kommunikoimista ja yhdessä luomista, eikä vain yksisuuntaista tiedonvuodatusta. Kortesuso on listannut, mitä sosiaalisen median tekstien ominaisuuksia vaaditaan, jotta ne olisivat vuorovaikutteisia. Sosiaalisen median tekstin on oltava lyhyt, positiivinen, kommunikoiva, ei absoluuttisen kattava, ajan tasalla, sopivassa tilanteessa hauska, helppo lukuinen, kriittinen ja hyvällä tavalla markkinoiva.

Tilastokeskuksen suorittaa vuosittain Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö sekä Tietotekniikan käyttö Suomessa -tutkimukset. Vuoden 2021 tutkimuksesta selviää, että 70 prosenttia 16–89-vuotiaista suomalaisista käyttää sosiaalista mediaa. Tutkimuksesta käy myös ilmi ikäluokittaiset käyttäjämäärät sosiaalisessa mediassa. 16–24-vuotiaista jopa 94 prosenttia käyttää sosiaalista mediaa, kun taas 75–89-vuotiailla käyttäjämäärä on 22 prosenttia. Tutkimuksessa tutkittiin myös eri sosiaalisen median kanavien käyttömääriä. Suurin muutos vuonna 2021 oli Instagramin meneminen Facebookin ohi käyttäjämäärissä. Instagramissa käyttäjiä oli 3 miljoonaa, kun taas Facebookissa käyttäjiä oli 2,9 miljoonaa. Myös TikTokin käyttäjämäärä nousee huimasti Suomessa ja koko maailmassa. Suomalaisia TikTok käyttäjiä oli 1,3 miljoonaa. Muita suosittuja sosiaalisen median palveluita ovat muun muassa Snapchat ja YouTube. (Valtari, 2022.)

3.2 Sosiaalisen median alustat

Mainitsimme kyselyssämme erilaisia sosiaalisen median palveluita, joita oli mahdollista valita alustaksi, joissa on havainnut tai kokenut kiusaamista. Vaihtoehtoina olivat Facebook, Snapchat, Instagram, TikTok ja WhatsApp. Seuraavaksi avaamme, mitä nämä suuret sosiaalisen median palvelut pitävät sisällään ja mihin ne ovat tarkoitettu.

Facebook on perustettu vuonna 2004 alun perin nimellä ”The Facebook” ja sen ylläpitäjä on Meta, Inc -yritys. Sovellus oli aluksi käytettävissä vain Harvardin yliopiston opiskelijoille. Meta kuvailee sivuillaan Facebookin olevan sovellus, joka auttaa sinua pitämään yhteyttä ystäviin, perheeseen ja eri yhteisöihin. Myös uusien ystävien ja tapahtumien löytäminen on helppoa eri ryhmien avulla. Facebookissa pystyy keskustelemaan muiden ihmisten kanssa, jakamaan tilapäivityksiä ja kuvia ystäville, sekä esimerkiksi liittyä osaksi erilaisia ryhmiä. Facebookin ikäraja on 13-vuotta. Tämä on kuitenkin helppo kiertää syöttämällä väärä syntymävuosi. (Meta, 2023.)

Snapchatissa voi lähettää kuvia ja videoita erilaisilla filttäreillä tai animaatioilla ystäville. Lähettämät kuvat ja videot poistuvat automaattisesti sen jälkeen, kun toinen

käyttäjää, jolle ne on lähetetty, on ne avannut ja katsonut. Snapchatissa on myös ”oma tarina -toiminto”, johon voi lisätä kuvia ja videoita kaikkien Snapchat -kontaktien nähtäväksi, josta ne poistuvat 24 tunnin päästä. Sovelluksessa pystyy myös rajaamaan, ketä Snapchat -kontakteista näkee kyseiset tarinat. Snapchatissa on mahdollista soittaa toisille käyttäjille ääni- tai videopuheluja. Snapchatissa pystyy myös seuraamaan kartasta, missä kontaktit menevät. Tämän saa kuitenkin kytkettyä pois asetuksista tai rajaamaan, kuka käyttäjän saa nähdä kartalla. (ConnectSafely, 2021.)

Instagramilla on sama ylläpitäjä kuin Facebookilla, eli Meta, Inc -yritys. He kuvailevat omilla sivuillaan haluavansa Instagramin olevan paikka, jossa ihmiset saavat inspiraatiota päivittäin ja alusta, jossa ihmiset saavat tuoda itseään esille. Instagramissa pystyy lataamaan kuvia ja videoita alustalle, joka tavoittaa muut ihmiset. Instagramissa pystyy luomaan oman käyttäjänimen ja pitämään oman profiilin julkisena tai yksityisenä. Julkisessa profiilissa näkee kyseisen tilin julkaisut ilman seuraamista. Yksityisessä tilissä pitää taas pyytää lupa seurata kyseistä tiliä, ennen julkaisujen näkemistä. Instagramissa on myös mahdollistaa pitää live -videoita, eli kuvata palveluun suoraa lähetystä puhelimella tai tietokoneella. (Meta, 2023.)

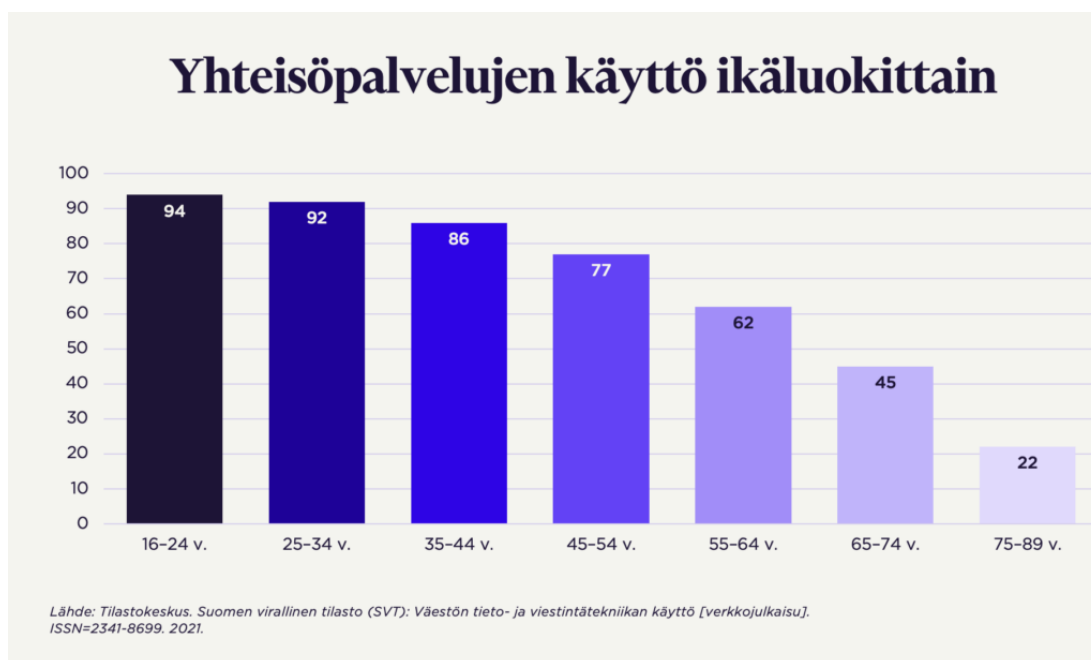
TikTok on 2016 perustettu palvelu, jossa käyttäjät voivat katsoa, luoda ja jakaa lyhyitä 15–60 sekunnin videoita palvelussa. Videoihin voi lisätä erilaisia tehosteita, filttareita ja esimerkiksi taustamusiikkia. Palvelu oli alun perin suunniteltu viihteeksi ja komediaksi, mutta eri henkilöiden ja tuotteiden mainostaminen palvelussa on yleistynyt huomattavasti. Palvelu on kerännyt jo miljardi käyttäjää vuoden 2022 alussa, joten puhuttaessa TikTokista puhutaan myös yhdestä isoimmasta sosiaalisen median palvelusta. 16-vuotiaat käyttäjät pystyvät pitämään TikTokissa myös live -esityksiä ja 18-vuotiaat käyttäjät voivat lähettää ja saada maksullisia lahjoja live -esityksen aikana. (D’Souza, 2021.)

WhatsApp on internetissä toimiva pikaviestintäpalvelu. Palvelussa on rekisteröityneitä käyttäjiä yli 2 miljardia yli 180 eri maasta. Palvelussa pystyy lähettämään viestejä yksityishenkilöille, tai perustamaan ryhmäkeskustelun valitsemiensa ihmisten kanssa. Keskusteluissa pystyy lähettämään muun muassa viestejä, kuvia, videoita, ääniviestejä ja soittamaan yksityis- tai ryhmäpuheluita. Nämä kaikki ominaisuudet ovat täysin ilmaisia, sillä palvelu käyttää internet -yhteyttä. WhatsAppissa pystyy myös

lähettämään erilaisia tiedostoja, kuten esimerkiksi PDF-asiakirjoja. (WhatsApp, 2022.)

3.3 Sosiaalinen media ja nuoret

Monet ovat varmasti huomanneet, että sosiaalisen median käyttö on yleistynyt räjähdysmäisesti. Kännykkä ei ole enää pelkästään soittamista ja viestin lähettämistä varten, vaan se ajaa tänä päivänä jo lähes samaa asiaa kuin tietokone. Tästä hyvänä esimerkkinä alla oleva kaavio, josta huomataan, että vuonna 2021 tilastokeskuksen suorittamassa tutkimuksessa 16–24-vuotiaiden käyttäjämäärät olivat jopa 94 prosentissa ja 25–34-vuotiaiden käyttäjämäärät 92 prosentissa. Sosiaalinen media on hyvin yleistä nuorten keskuudessa, mutta myös vanhemmat ihmiset ovat löytäneet tiensä sosiaaliseen median alustoille. 75–89-vuotiaista jopa 22 prosenttia käyttää sosiaalista mediaa. Samassa tilastokeskuksen suorittamassa tutkimuksessa kysyttiin myös, kuinka moni vastaajista on nähnyt epätosia tai epäilyttäviä tietoja ja sisältöjä uutissivustoilla tai sosiaalisessa mediassa. 16–24-vuotiaista 84 prosenttia vastasi tähän myöntävästi. (Tilastokeskus. 2021.)

Kuvio 1. Tilastokeskuksen suorittamassa tutkimuksessa yhteisöpalvelujen käyttö ikäluokittain. Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö (verkkajulkaisu) ISSN=2341-8699. 2021.

Lapset ja nuoret tarvitsevat vanhempiensa ohjausta sosiaalisessa mediassa, vaikka yleisessä harhakäsityksessä ajatellaan lasten oppivan käyttämään verkkopalveluja luonnostaan hyvin. (Pönkä, 2014, s. 72). Pönkä kertoo tämän käsityksen pitävän paikkansa ainoastaan sen osalta, että lapset omaavat teknisen käytön nopeasti. Lapset tarvitsevat tästä huolimatta aikuisen huolenpitoa ja ohjaamista samalla tavalla, kuin fyysisessäkin maailmassa. Lasten tulee vanhempien ohjauksen kautta oppia toimimaan verkossa vastuullisesti ja turvallisesti. Lapset eivät joka tilanteessa ymmärrä, että kaikki mitä he julkaisevat internetiin, voi jäädä sinne ikuisiksi ajoiksi, eikä niitä saa enää sieltä poistettua.

Pönkä (2014, s. 75) on koonnut erilaisia kysymyksiä lasten ja vanhempien keskusteltavaksi netissä surffaamisesta, ja ne olisivat lasten turvallisen netin käyttämisen kannalta hyvä käydä yhdessä läpi:

- Minkä takia tietyt sivustot ovat alaikäisiltä tai alle 13-vuotiailta kiellettyjä?
- Mistä tietää onko netissä kerrottu tieto totta vai valetta?
- Millä sivustoilla lapsi surffaa netissä? Kenen kanssa hän viettää siellä aikaa?
- Mitä lapsi voi kertoa itsestään ja muista ja mitä ei? Kenelle?
- Saako lapsi levittää toisista noloja juttuja tai kuvia edes vitsillä netissä?
- Millaisia kuvia lapsen kannattaa itsestään julkaista netissä tai lähettää verkkoystävillään? Mitä seuraamuksia tällä voi mahdollisesti olla?
- Kuinka paljon aikaa lapsi voi netissä surffailla päivässä ja mikä on hyvä kellon aika tälle?
- Mikä netissä on oikeaa ja mikä väärää?
- Mitä tulee tehdä, jos lapsi joutuu netissä kiusaamisen kohteeksi tai jos huomaa jotain toista kiusattavan?
- Kenelle lapsi voi kertoa vanhempiensa lisäksi netissä mahdollisesti ikävän asian tapahtuessa?

Vaikka helposti saa käsityksen siitä, kuinka paljon haittaa sosiaalisesta mediasta on nuorille ja lapsille, löytyy siitä hyödyllisiäkin puolia. Pönkä (2014, s. 73) kertoo internetin monipuolisen tuntemisen olevan jo nostettu osaksi yleissivistystä ja tätä opetetaan yhä enemmän myös kouluissa. Silti käyttäytymiseen ja arvoihin liittyvät asiat tulisi opettajien näkökulmasta hoitaa kotikasvatuksessa. Internet ja sosiaalinen media tarjoavat lapsille ja nuorille mahdollisuuden saada uusia kavereita. Internetissä kynnys saattaa olla matalampi lähestyä toista verkossa, kuin mitä se olisi kasvokkain. Internet ja siellä syntyneet kaveripiirit saattavat olla myös kiusaamisen kohteeksi joutuneille lapsille ja nuorille turvapaikka, jossa he saavat hengähtää. Nuorilla on mahdollisuuksia löytää uusia kiinnostuksen kohteita, kehittää itseään ja toteuttaa ideoitaan sosiaalisen median eri palveluissa.

Haasio (2011, s. 127–128) nostaa esiin myös sosiaalisen median hyödyt tiedon hankkimisesta. Tiedonhankinta sosiaalisen median palveluista voidaan jakaa Wikipediaan ja muihin wikeihin, kysymykset ja saadut vastaukset eri yhteisöpalveluista ja blogeista hankittavaan tietoon. Yhdistävä tekijä näille kaikille on tiedonhankinnan interaktiivisuus ja tiedon jakamisen periaate. Näistä lähteistä saatavassa tiedossa on käytettävä lähdekritiikkiä, sillä tieto ei välttämättä ole asiantuntijan tuottamaa. Se saattaa kuitenkin olla tarpeeksi laadukasta tässä hetkessä olevaan tiedontarpeeseen. Sosiaalisesta mediasta on mahdollista saada informaatiota, joka perustuu muiden ihmisten kokemuksiin ja mielipiteisiin. Tämän tyyppistä tietoa on vaikea muualta saada.

Haasion (2016, s. 15–16) mukaan ongelmaksi internetissä ei sinänsä muodostu verkon aktiivinen käyttö vaan se, että lapset ja nuoret hankkiutuvat vääränlaisen viihteen ja tiedon pariin. Nuoren maailmankuvan muotoutumiseen voivat vaikuttaa vahingollisesti rasismi, ääriliikkeiden edustamat kannanotot ja muut herkässä iässä olevan nuoren kehityksen kannalta haitalliset seikat. Vaikka internettiä on helppo syyttää lasten ja nuorten arvomaailmaa ja maailmankuvaa vääristäväksi, toimii internetti korkeintaan näitä asenteita ja arvoja vahvistavana tekijänä. Näin ollen tässä onkin kyse niin kotona kuin koulussa tapahtuvasta mediakasvatuksesta. Tämän oppimisen vahvistaminen lähtee kotoa vanhempien ja lasten vuorovaikutuksesta netissä käyttäytymisestä ja siitä, mihin netissä on syytä suhtautua kriittisesti.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Opinnäytetyön tehtävä

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tarkastella sosiaalisen median yhteyttä koulukiusaamiseen ja tuoda esille Raumanmeren peruskoulun opiskelijoiden kokemuksia aiheeseen liittyen. Tutkimuksessamme pyrimme saamaan selville, kuinka paljon, millaisissa muodoissa ja millä alustoilla sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa kiusaamista ilmenee ja jatkuuko kiusaaminen myös koulussa. Tuomme myös esille nuorten kokemuksia koulun tuesta kiusaamistilanteissa ja oppilaiden ajatuksia siitä, kuinka koulu voisi auttaa kyseisten ongelmien ilmetessä.

4.2 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä soveltaa tilastollisia menetelmiä ja kuvaa suhteita ja eroja muuttujien välillä. Kvantitatiivinen tutkimus antaa vastaukset kysymyksiin, kuinka moni, kuinka paljon tai miten usein. Kyselyaineistot muodostuvat pääsääntöisesti mitatuista luvuista, sekä numeroista. Tutkimuksessa kysymykset ilmaistaan sanallisesti, mutta vastaukset tuodaan esille numeerisesti. (Vehkalahti, 2008, s. 13–14.)

Kvantitatiiviseen tutkimukseen on mahdollista kerätä tutkimusaineistoa kyselylomakkeen ohella esimerkiksi systemaattista havainnointia tai jo olemassa olevia tilastoja ja rekisterejä käyttämällä (Vilkkä, 2021, s. 94). Kvantitatiivisessa tutkimuksessa kohderyhmä on määriteltävä ja kuvattava. Tutkimus edellyttää ”riittävän” havaintoyksiköiden määrän tulosten luotettavuuden kannalta. (Kananen, 2008.) Kvantitatiiviselle tutkimukselle tyypillistä on, että vastaajien määrä on laadullista tutkimusta kookkaampi. Mikäli tutkimuksessa käytetään tilastollisia menetelmiä, on suositeltu vastaajamäärä minimissään 100. (Vilkkä, 2007, s. 17.)

Määrällisen tutkimuksen on usein sanottu tavoittelevan yleiskäsityksiä, kun taas laadullisilla menetelmillä pureudutaan enempi yksityiskohtiin. Tutkimusote ei kuitenkaan pysty ratkaisemaan kaikkea, sillä myös tilastollisia menetelmiä hyödyntämällä voidaan päästä käsiksi yksityiskohtiin. Samassa tutkimuksessa on mahdollista hyödyntää kumpaakin lähestymistapaa. Tärkeintä onkin osata valita tarkoituksenmukaiset lähestymistavat oman ilmiön tutkimiseen. (Vehkalahti, 2008, s. 13.)

Avoimet kysymykset määrällisessä tutkimuksessa eivät kuitenkaan välttämättä tarkoita, että tutkimuksessa käytettäisiin myös laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimusmenetelmän määrää kysymysten muodon sijaan niiden analysointitapa. Myös avoimien kysymyksien vastauksia on mahdollista tarkastella numeraalisesti, vastauksia analysoimalla ja niitä ryhmiin jaottelemalla. (Vilka, 2021, s. 106.)

Opinnäytetyömme toteutukseen parhaiten sopi määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä sillä oletettu vastaajamäärämme oli sen verran suuri (noin 400 oppilasta.) Lisäksi koimme, että määrällinen tutkimus on parhain tapa selvittää edellä mainittuja muuttujien välisiä eroja ja suhteita. Kysymyksillä kuinka moni, kuinka paljon, tai miten usein saadaan merkittävää tietoa Raumanmeren peruskoulun opiskelijoiden kokemuksista sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta. Halusimme liittää kyselyymme myös avoimia kysymyksiä, jotta oppilailla olisi mahdollisuus kuvailla kokemuksiaan myös omin sanoin. Avoimet kysymykset antavat tutkimukseen myös laadullista näkökulmaa.

4.3 Aineiston keruu

Kvantitatiivisen tutkimuksen yleisimpänä tiedonkeruumenetelmänä käytetään kyselylomaketta, jonka lähtökohtana on aina tutkimusongelma. Kyselylomakkeen etuna on, että se on tarkemmin suunniteltavissa kuin esimerkiksi haastattelu. Kyselyssä kysymysten muoto on vakioitu mikä tarkoittaa sitä, että vastaajille esitetään samat kysymykset samalla tavalla ja samassa järjestyksessä. (Vilka, 2007, s. 28.)

Käytimme opinnäytetyömme aineistonkeruumenetelmänä sähköistä kyselyä (LIITE 1), jonka toteutimme Google Docs -ohjelman avulla. Lähetimme kyselyn linkin koulun rehtorille, joka välitti sen eteenpäin opettajille. Otimme huomioon kyselyä laatiessamme kohderyhmän iän kyselyn kestossa, sekä kysymysten selkeydessä. Kyselyn täyttämiseen arvoimme menevän aikaa noin 5–8 minuuttia.

Kyselylomakkeen tyypillisenä riskinä on pidetty sitä, että vastausprosentti jää matalaksi. (Vilka, 2021, s. 94). Etuna meidän kyselyssämme oli kuitenkin se, että kysely toteutettiin valvotusti luokanvalvojan vartissa opettajan johdolla, eikä linkkiä välitetty oppilaille vapaa-ajalla täytettäväksi. Näin minimoitiin vastaamatta jättäminen, sekä mahdolliset pilavastaukset, vaikka niiltä ei täysin välttytty siltikään.

Kyselylomakkeen kysymykset voivat olla monivalintakysymyksiä, joissa vastausvaihtoehdot ovat valmiiksi annettuja tai avoimia kysymyksiä, joihin vastaajalla on mahdollisuus vastata vapaa mielipide ja joissa vastaamista on rajattu vain vähän. Kyselylomakkeessa voi olla myös sekamuotoisia kysymyksiä, joissa osa vastausvaihtoehdoista on valmiiksi annettu. Sekamuotoinen kysymys on hyvä vaihtoehto, jos ei ole varmuutta tunnetaanko kaikkia vastausvaihtoehtoja. (Vilka, 2021, s. 106.) Hyödynsimme kyselyssämme näitä kaikkia vastausvaihtoehtoja saadaksemme mahdollisimman kattavan kuvan nuorten kokemuksista. Google Docs -ohjelman avulla vastauksen tallentuivat heti ja sähköisen kyselyn etuna onkin, että kerätty tieto saadaan nopeasti talteen. Internet kyselyn hyvänä puolena voidaan myös pitää sitä, että vastaukset saadaan heti sähköiseen muotoon. Ohjelman avulla vastauksista sai luotua taulukoita ja diagrammeja, joka teki tulosten analysoimisesta helppoa ja nopeaa.

4.4 Luotettavuus ja eettisyys

Määrällistä tutkimusta voidaan arvioida pätevyyden eli validiteetin, sekä luotettavuuden eli reliabiliteetin avulla. Validiteetilla viitataan siihen, että tutkimusongelman kannalta mitataan sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoituskin mitata, eli toisin sanoen tutkitaan oikeita asioita. Validiutta on syytä tarkastella jo tutkimusta suunniteltaessa. Tämä tarkoittaa tarkkaa määrittelyä käsitteiden, perusjoukon, sekä mittarien kannalta. Myös mittarin huolellinen suunnittelu, sekä varmuus siitä, että

mittarin kysymykset kattavat koko tutkimusongelman ovat olennainen osa tutkimuksen suunnittelua. (Vilka, 2021, s. 193.) Kyselyn kysymykset suunnittelimme siten, että keräämme vain tutkimuksen kannalta tarpeellisia tietoja ja että ne antavat vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Tutkimustuloksissa ei ilmennyt toisiaan poissulkevia vastauksia.

Reliabiliteetti, eli tutkimuksen luotettavuus kertoo, kuinka tarkkoja tutkimuksen tulokset ovat. Tällä tarkoitetaan mittauksen kykyä osoittaa ei-sattumanvaraisia tuloksia ja tulosten toistettavuutta. Toistettaessa mittaus siis saman henkilön kohdalla saadaan täysin sama tulos tutkijasta riippumatta. Yhdessä tutkimuksen pätevyys (validiteetti), sekä luotettavuus (reliabiliteetti) muodostavat kokonaisluotettavuuden. (Vilka, 2021, s. 194.) Koemme, että tutkimuksemme onnistui tutkimaan ongelmaa, mitä oli tarkoituskin mitata. Kyselylomakkeessa kysyttiin samankaltaisia kysymyksiä, joilla pyrittiin takaamaan tutkimuksen luotettavuus. Kyselyn avoimissa kysymyksissä ilmeni useita samankaltaisia vastauksia, mikä lisää myös tutkimustulosten luotettavuutta.

Pyrimme hakemaan tietoa useasta eri paikasta luotettavuuden lisäämiseksi. Opinnäytetyössämme käytimme lähteitä verkkosivuilta, sekä painetuista teoksista. Pyrimme valitsemaan työhömmme mahdollisimman uusia lähteitä, vaikka joukosta löytyykin muutamia hieman vanhempia materiaaleja. Lähteiden monipuolisuus lisää opinnäytetyön luotettavuutta. Lähteitä valitessamme pidimme mielessämme lähdekriittisyyden ja noudatimme Satakunnan ammattikorkeakoulun lähdeviittausohjeita.

Tutkimuksen eettisyydellä viitataan hyvään tieteelliseen käytäntöön, jota on noudatettava tutkimusta tehtäessä. Tutkimusetiikka määrittelee tutkimustyön pelisäännöt. Tutkijat ovat itse vastuussa tutkimuksensa eettisistä valinnoista ja siihen liittyvistä perusteista. Tutkijan tehtävänä on minimoida tutkimuksen haitat ja maksimoida siitä tulleet hyödyt. (Vilka, 2007, s. 90.)

Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tutkittavat pysyvät anonyminä. Tämä tulee pitää myös mielessä määrällisessä tutkimuksessa, kun vastauksia analysoidaan. Tutkimustuloksia ei tule tallentaa yksilöittäin. (Vilka, 2007, s. 90 & 164.)

Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja tutkimus toteutettiin täysin anonyymisti. Näin suojasimme oppilaiden yksityisyyden. Tutkimuksessa kysyttyjen taustatietojen perusteella ei ole mahdollista tunnistaa yksittäisiä vastaajia. Taustatietoina kysyttiin vain sukupuolta ja luokkaa ja sukupuoli kysymyksenkin annoimme vaihtoehdon vastata ”en halua kertoa”. Kyselylomakkeen yhteydessä toimme ilmi mitä kyselymme käsittelee ja painotimme kyselyn vapaaehtoisuutta.

Opinnäytetyössämme eettisyys huomioitiin myös hakemalla tutkimuslupaa ja kirjoittamalla sopimus opinnäytetyöstä. Tutkimuslupahakemus allekirjoitettiin tilaajan toimesta ja opinnäytetyösopimuksen kirjoitimme tilaajan sekä opinnäytetyötämme ohjaavan opettajan kanssa. Tutkimusaineistoa säilytettiin asianmukaisella tavalla ja se tuhottiin välittömästi tutkimusraportin jälkeen. Tutkimusaineistoa ei luovuteta muihin tarkoituksiin.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

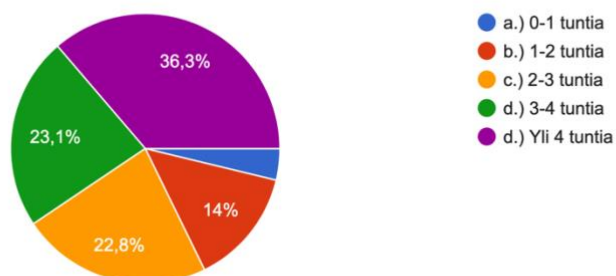
Tutkimukseen osallistui yhteensä 375 (n=375) oppilasta Raumanmeren peruskoulusta. Vastaajista kaikki olivat 7. 8. ja 9. luokkalaisia. Kysely piti sisällään 15 kysymystä, joista kahdessa ensimmäisessä kartoitettiin vastaajien taustatietoja.

Vastaajien luokka-asteet jakautuivat kyselyssä seuraavanlaisesti: Vastaajista 34,1 % (n=126) oli 7.-luokkalaisia, 36,2 % (n=134) 8.-luokkalaisia ja 29,7 % (n=110) 9.-luokkalaisia. Sukupuolijakauma oli seuraavanlainen: vastaajista 44,8 % (n=167) oli miehiä, 45,3 % (n=169) naisia, 5,1 % (n=19) muun sukupuolisia ja 4,8 % (n=18) ei halunnut kertoa omaa sukupuoltaan.

Seuraavassa kysymyksessä selvitettiin vastaajien keskimääräistä sosiaalisessa mediassa vietettyä aikaa päivittäin (kuvio 2). Vastaajista 3,8 % (n=14) käyttää sosiaalista mediaa 0-1 tuntia päivässä, 14 % (n=52) 1-2 tuntia päivässä, 22,8 % (n=85) 2-3 tuntia päivässä, 23,1 % (n=86) 3-4 tuntia päivässä ja 36,3% (n=135) yli neljä tuntia päivässä.

3. Kuinka paljon aikaa vietät keskimäärin sosiaalisessa mediassa päivittäin?

372 vastausta

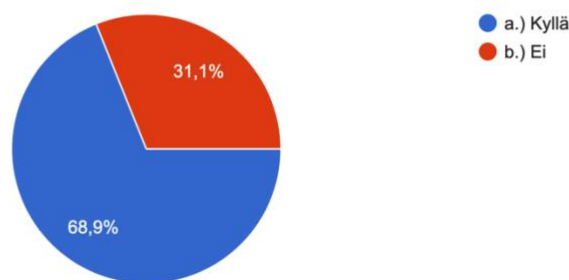

Kuvio 2. Kuinka paljon aikaa vietät keskimäärin sosiaalisessa mediassa päivittäin?

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin ovatko he havainneet kiusaamista sosiaalisessa mediassa (kuvio 3). Enemmistö vastaajista eli 68,9 % (n=255) vastasi havainneensa kiusaamista sosiaalisessa mediassa, kun taas 31,1 % (n=115) vastasi, ettei ole havainnut kiusaamista sosiaalisessa mediassa.

4. Oletko havainnut kiusaamista sosiaalisessa mediassa?

370 vastausta

Kuvio 3. Oletko havainnut kiusaamista sosiaalisessa mediassa?

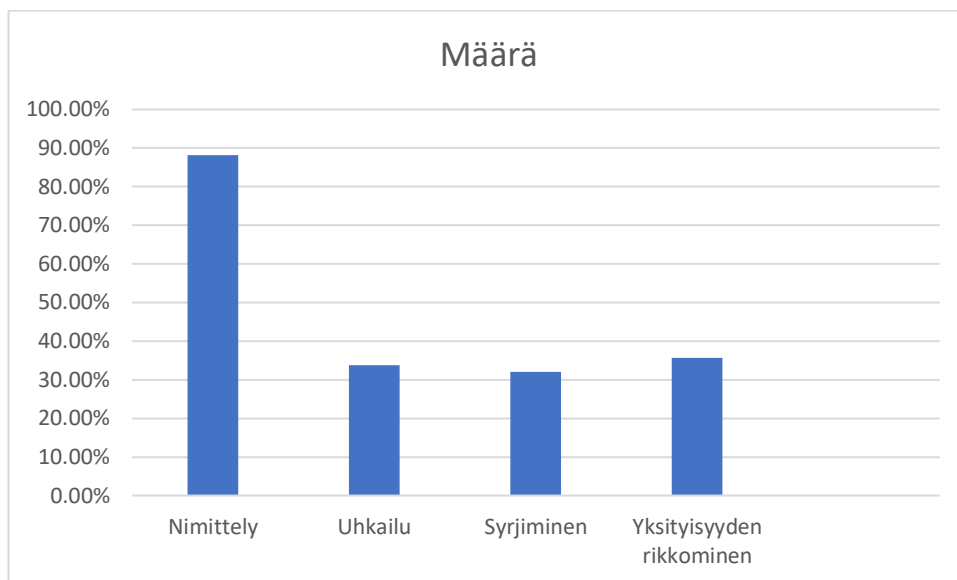
Vastaajilta kysyttiin millaista kiusaamista he ovat havainneet sosiaalisessa mediassa (kuvio 4). Tarkensimme myös joitakin termejä, helpottaaksemme vastaamista ja minimoidaksemme väärinymmärryksiä. Kysymyksessä oli mahdollisuus valita yksi tai useampi vastausvaihtoehto. Vastaajista 88,2 % (n=269) vastasi havainneensa sosiaalisessa mediassa nimittelyä (esimerkiksi loukkaavat ja halventavat kommentit), 33,8 % (n=103) vastasi havainneensa uhkailua (esimerkiksi väkivallalla tai häpäisyllä uhkaileminen tai kiristäminen), 32,1 % (n=98) vastasi havainneensa syrjimistä (esimerkiksi ryhmästä ulkopuolelle jättäminen) ja 35,7 % (n=109) vastasi havainneensa yksityisyyden rikkomista (toisen yksityiselämän tiedon levittäminen.)

Kysymys piti sisällään myös vaihtoehdon ”muu, mitä”, johon vastaajat saivat avoimin sanoin kertoa muita kiusaamisen muotoja, joita he ovat havainneet sosiaalisessa mediassa. Esille nousi muun muassa seuraavanlaisia vastauksia:

Kotiosoitteen levittämistä.

Ei poista kuvaa jota ei ole saanut edes julkaista.

Sarkastista vitsiä.

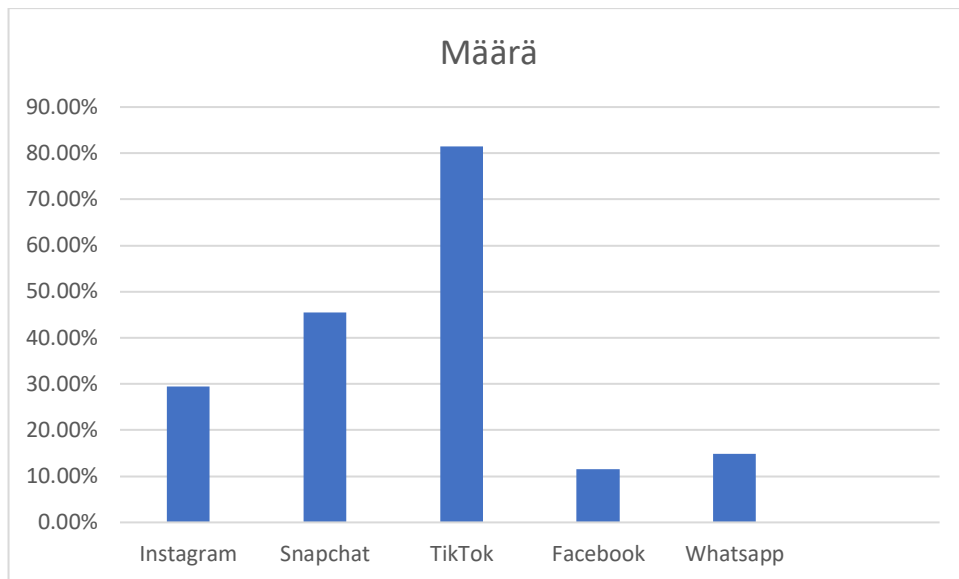

Kuvio 4. Millaista kiusaamista olet havainnut sosiaalisessa mediassa?

Vastaajilta kysyttiin myös, millä sosiaalisen median alustoilla he ovat havainneet kiusaamista (kuviot 5). Valmiiksi vastausvaihtoehtoina annoimme mielestämme nuorten keskuudessa tällä hetkellä suosituimmat sosiaalisen median kanavat: Instagram, Snapchat, TikTok, Facebook, sekä Whatsapp. Kysymyksessä oli mahdollista valita yksi tai useampi vaihtoehto.

11,6 % (n=35) vastaajista vastasi havainneensa kiusaamista Facebookissa. 14,9 % (n=35) vastasi havainneensa kiusaamista Whatsapissa. Kolmanneksi eniten vastauksia sai Instagram, johon vastasi 29,4 % (n=89) vastaajista. Toiseksi eniten vastauksia sai Snapchat, johon vastasi 45,5 % (n=138) vastaajaa. Ylivoimaisesti eniten kiusaamista oli havaittu TikTokissa, johon vastasi 81,5 % (n=247) vastaajaa.

Lisäsimme kysymykseen myös vastausvaihtoehdon ”muu, mikä”, johon vastaajat saivat lisätä omin sanoin muita sosiaalisen median alustoja, joissa he ovat havainneet kiusaamista. Esille nousi muun muassa *Youtube, Reddit, Discord, Twitter, Twitch ja Ylilauta*.

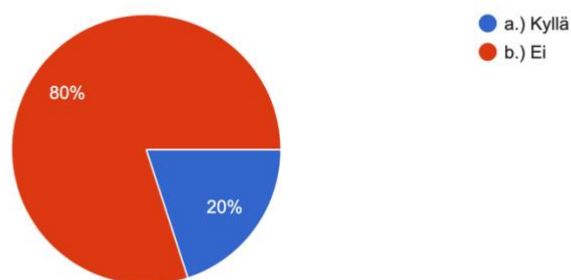

Kuvio 5. Millä alustalla olet havainnut kiusaamista?

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin, onko heitä itseään kiusattu sosiaalisessa mediassa (kuvio 6). Vastaajista valtaosa 80 % (n=296) vastasi, että heitä ei ole kiusattu sosiaalisessa mediassa ja 20 % (n=74) vastasi kokeneensa kiusaamista sosiaalisessa mediassa.

7. Onko sinua kiusattu sosiaalisessa mediassa?

370 vastausta

Kuvio 6. Onko sinua kiusattu sosiaalisessa mediassa?

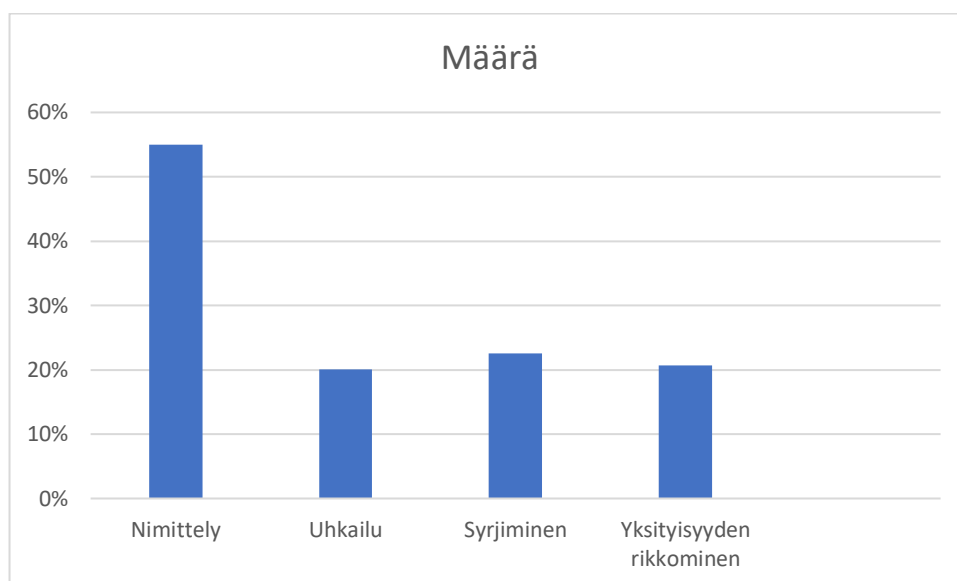
Kiusaamista kokeneilta kysyttiin millaista kiusaamista he ovat kokeneet sosiaalisessa mediassa (kuvio 7). Vastausvaihtoehtoiksi annettiin samat vaihtoehdot kuin kiusaamista havainneille (kuvio 5). Termit olivat myös tässä kysymyksessä tarkennettuja ja vastaajilla oli mahdollisuus valita yksi tai useampi vastausvaihtoehto.

Kysymykseen vastanneista 55 % (n=93) oli kokenut nimittelyä (esimerkiksi loukkaavia ja halventavia kommentteja), 20,1 % (n=34) oli kokenut uhkailua (esimerkiksi väkivallalla tai häpäisyllä uhkaaminen tai kiristäminen), 22,5 % (n=38) oli kokenut syrjimistä (esimerkiksi ryhmästä ulkopuolelle jättäminen) ja 20,7 % (n=35) oli kokenut yksityisyyden rikkomista (toisen yksityiselämän tiedon levittäminen).

Kysymys piti sisällän myös avoimen vastausvaihtoehdon ”muu” johon moni (n= 43) vastaajista vastasi, ettei ole kokenut kiusaamista sosiaalisessa mediassa. Esille nousi myös muun muassa seuraavanlaisia vastauksia:

Halventavat editoinnit viesteistä.

Emmä tiää. Kaikki yhdistyvää.

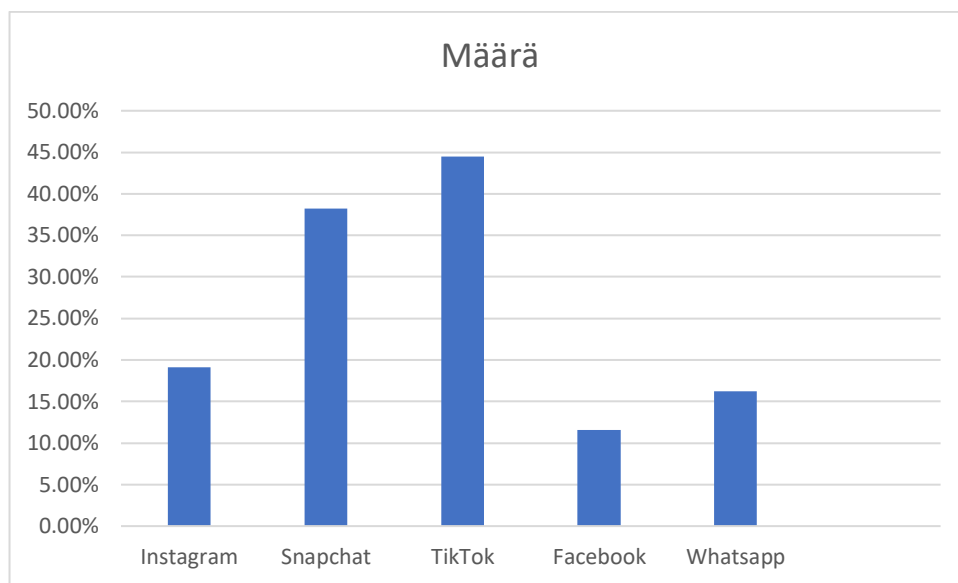

Kuvio 7. Millaista kiusaamista olet kokenut sosiaalisessa mediassa?

Kuten myös kiusaamista havainneilta, kysyttiin myös kiusaamista kokeneilta millä sosiaalisen median alustalla he ovat kokeneet kiusaamista (kuvio 8). Vastaajista 11,6 % (n=20) oli kokenut kiusaamista Facebookissa ja vastaajista 16,2 % (n=28) oli kokenut kiusaamista WhatsAppissa. Kolmanneksi eniten vastauksia sai Instagram, johon vastasi 19,1 % (n=33) vastaajaa. Toiseksi eniten vastauksia sai Snapchat, johon

vastasi 38,2 % (n=66) vastaajaa. Eniten vastauksia sai TikTok, johon vastasi 44,5 % (n=77) vastaajaa.

Lisäsimme kysymykseen myös vastausvaihtoehdon ”muu, mikä”, johon vastaajat saivat lisätä omin sanoin muita sosiaalisen median alustoja, joissa he ovat havainneet kiusaamista. Esille nousi muun muassa Discord, Gmail, Twitter, Reddit, VSCO, Discord ja Yubo.

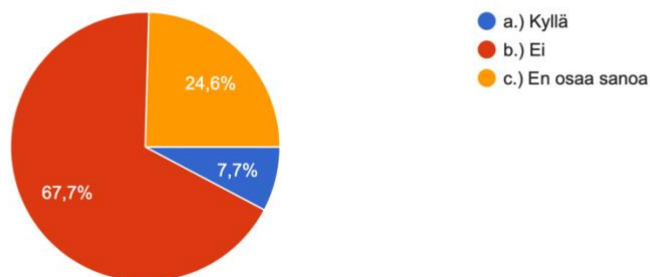

Kuvio 8. Millä alustalla olet kokenut kiusaamista?

Seuraavaksi kysyimme vastaajilta, onko sosiaalisessa mediassa tapahtunut kiusaaminen jatkunut koulussa (kuvio 9). Vastaajista enemmistö eli 67,7 % (n=201) vastasi, että kiusaaminen ei ole jatkunut koulussa, 7,7 % (n=23) vastasi, että kiusaaminen on jatkunut koulussa ja 24,6 % (n=73) vastasi ”en osaa sanoa”.

10. Onko sosiaalisessa mediassa tapahtunut kiusaaminen jatkunut koulussa?

297 vastausta

Kuvio 9. Onko sosiaalisessa mediassa tapahtunut kiusaaminen jatkunut koulussa?

Jatkokysymyksenä edelliseen kysymykseen (kuvio 9) oli: ”Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, niin vastaa myös tähän. Millä eri tavoin sosiaalisessa mediassa tapahtunut kiusaaminen on jatkunut koulussa?”. Kysymys oli avoin kysymys ja siihen vastasi yhteensä 43 vastaajaa. Esille nousi seuraavanlaisia pohdintoja:

Syrjimistä, haukkumista, vinoon katsomista, tönimistä.

Käytävällä huutelua.

Tönimistä ja haukkumista.

Nimittelynä ja juorujen levittämisenä.

Ulkopuolelle jättäminen ja haukkuminen.

Puhuminen selän takana.

Seuraava kysymys oli myös avoin kysymys: ”Millä tavoin koulu on auttanut sinua, jos sinua on kiusattu sosiaalisessa mediassa?”. Kysymys oli osoitettu vastattavaksi niille

oppilaille, jotka ovat kokeneet kiusaamista sosiaalisessa mediassa. Esille nousi seuraavanlaisia vastauksia:

Opo ja vara-rehtori puuttuivat asiaan kun heille ilmoitettiin.

Luokanvalvoja on puuttunut asiaan.

Kiusaaminen ei ole liittynyt kouluun mitenkään, joten koulun ei ole tarvinnut sekaantua asiaan mielestäni mitenkään.

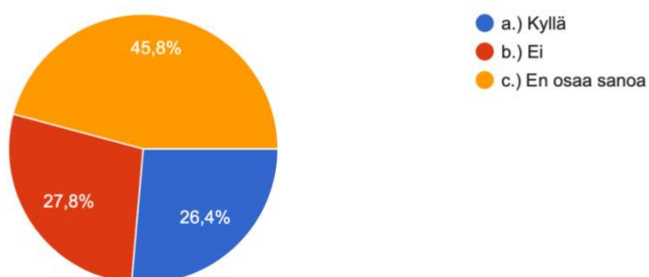
Ne puuttuu asiaan jos kerron niille.

Koulun ei tarvitse puuttua.

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin, onko vastaajien mielestä koululta saama apu kiusaamistilanteisiin ollut riittävää (kuvio 10). Suurin osa vastaajista 45,8 % (n=99) vastasi vaihtoehdon ”en osaa sanoa”, 27,8 % (n=60) vastaajista vastasi ei ja 26,4 % (n=57) vastaajista vastasi kyllä.

13. Koetko, että koululta saamasi apu on ollut riittävää?

216 vastausta

Kuvio 10. Koetko, että koululta saamasi apu on ollut riittävää?

Jatkokysymyksenä edelliseen kysymykseen (kuvio 10) oli: ”Millaista apua toivoisit saavasi koululta sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen?”. Kysymys oli avoin kysymys ja siihen vastasi yhteensä 130 vastaajaa. Moni vastaajista vastasi, ettei tiedä, miten koulu voisi näissä tilanteissa auttaa. Tämän lisäksi esille nousi seuraavanlaisia vastauksia:

Kiusaajilta otettais puhelimet pois koska muuten mikään ei lopu.

Puhumista tunneille yleisesti.

Ei koulu voi oikein siihen auttaa muuta kuin koittaa parantaa suvaitsevuutta ja muiden hyväksyntää.

Jos tekijä on samasta koulusta toivoisin että kaikki puuttuisivat siihen.

Mielestäni siihen pitäisi puuttua, mutta en tosin tiedä miten, koska sosiaaliset mediat ovat täynnä tuntemattomia ihmisiä jotka kiusaavat ja loukkaavat ihmisiä sanoillaan ja kommenteillaan. Ei ole tapaa miten sen estäisi.

Siitä puhuttaisiin enemmän jotta niin ei kävisi ja jos sellaista havaittaisiin niin siihen puututtaisiin.

Puhuttelu ja vanhemmille tieto.

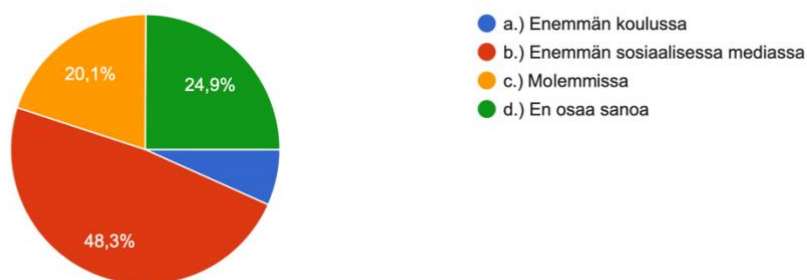
Ei ainakaan lähetä kuuluttelemaan mitään ku se ainakin vaan pahentaa tilannetta.

Koululta voisi saada apua ainakin siinä muodossa, että kiusaajia olisi helpompi puhutella koulussa kuin muuten.

Viimeisessä kysymyksessä vastaajilta kysyttiin, tapahtuuko kiusaamista nykypäivänä enemmän koulussa vai sosiaalisessa mediassa (kuvio 11). Vastaajista suurin osa eli 48,3 % (n=159) vastasi, että enemmän sosiaalisessa mediassa ja vastaajista 6,7 % (n=22) oli sitä mieltä, että kiusaamista tapahtuu enemmän koulussa. 20,1 % (n=66) vastaajista oli sitä mieltä, että molemmissa ja 24,9 % (n=82) vastaajista vastasi kysymykseen ”en osaa sanoa”.

15. Koetko, että kiusaamista tapahtuu nykyään enemmän koulussa vai sosiaalisessa mediassa?

329 vastausta

Kuvio 11. Koetko, että kiusaamista tapahtuu nykyään enemmän koulussa vai sosiaalisessa mediassa?

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksemme ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää, kuinka suuri osa vastaajista on joko havainnut tai kokenut itse kiusaamista sosiaalisessa mediassa. Vastauksista kävi ilmi, että valtaosa vastaajista (68,9 %) on havainnut kiusaamista ja viidesosa vastaajista (20 %) on joutunut itse verkkokiusaamisen uhriksi.

Toisena tavoitteena meillä oli selvittää, missä muodossa sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa kiusaamista on havaittu tai koettu. Tuloksista kävi ilmi, että nimittely oli yleisin kiusaamisen muoto, jota vastaajat olivat havainneet, sekä itse kokeneet. Myös uhkailua, syrjimistä ja yksityisyyden rikkomista oli havaittu, sekä koettu. Näiden lisäksi vastaajat olivat havainneet muun muassa sarkastisia viestejä, sekä luvattomasti julkaistujen kuvien lisäämistä ja niiden poistamisesta kieltäytymistä. Kiusaamista kokeneet mainitsivat myös halventavia editointeja viesteistä, sekä useiden yllä mainittujen kiusaamismuotojen yhdistymistä.

Halusimme myös selvittää millä sosiaalisen median alustoilla vastaajat ovat havainneet tai kokeneet kiusaamista eniten. Valmiiksi antamistamme viiden sosiaalisen median alustoista huomattavasti eniten kiusaamista oli havaittu ja koettu TikTokissa. Toisena tuli Snapchat, kolmantena Instagram, neljäntenä WhatsApp ja viidentenä Facebook. Järjestys oli sama sekä kiusaamista havainneilla, että kokeneilla. Näiden viiden sosiaalisen median alustan lisäksi vastaajat olivat havainneet kiusaamista muun muassa Youtubessa, Redditissä, Discordissa, Twitterissä, Twitchissä ja Ylilaudassa. Kiusaamista oli koettu myös Discordissa, Gmailissa, Twitterissä, Redditissä, VSCO:ssa, Discordissa sekä Yubossa.

Seuraavaksi halusimme selvittää, onko sosiaalisessa mediassa tapahtunut kiusaaminen jatkunut koulussa. Suurin osa vastaajista vastasi, että kiusaaminen ei ole jatkunut koulussa ja vain 7,7 % vastaajista ilmoitti kiusaamisen jatkuneen koulussa. Kysymyksen haasteena on kuitenkin se, että kiusaajat eivät välttämättä opiskele kiusatun kanssa samassa oppilaitoksessa, ja sosiaalisessa mediassa nimettömänä pysyvän kiusaajan henkilöllisyyttä lähes mahdotonta selvittää. Vastanneista niiden, joilla kiusaaminen on jatkunut myös koulussa, vastasivat kiusaamisen näyttäneen

muun muassa syrjimisellä, haukkumisella, tönimisellä, huutelulla, juorujen levittämällä, sekä ulkopuolella jättämisellä.

Vastaajilta kysyttiin, onko koululta saatu apu ollut heistä riittävää. Suurin osa vastaajista vastasi, että ei osaa sanoa. 26,4 % vastaajista koki, että apu on ollut riittävää ja vastaajista 27,8 % oli sitä mieltä, että koululta saama apu ei ole ollut riittävää. Vastauksista ei käy kuitenkaan ilmi, että ovatko vastaajat ottaneet asian puheeksi koulussa ja onko näin ollen tieto kiusaamistapauksista välittynyt koulun henkilökunnalle. Vastaajilta kysyttiin myös millä tavoin koulu on auttanut kiusaamistilanteissa. Vastaajat kertoivat muun muassa opettajan, vararehtorin sekä luokanvalvojan puuttuneen asiaan.

Vastaajat saivat myös esittää ehdotuksia, millaista apua he toivoisivat saavansa koululta sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen. Esille nousi seuraavanlaisia ehdotuksia: Puhumista tunneille yleisesti, kiusaajilta puhelimet pois, koulun pitäisi koittaa parantaa suvaitsevuutta ja muiden hyväksyntää, jos tekijä samasta koulusta kaikkien pitäisi puuttua siihen, siitä puhuttaisiin enemmän, puhuttelu ja vanhemmille tieto.

Viimeisenä halusimme selvittää kokevatko nuoret, että kiusaamista tapahtuu nykyään enemmän koulussa vai sosiaalisessa mediassa. Valtaosa vastaajista oli sitä mieltä, että kiusaamista tapahtuu nykyään enemmän sosiaalisessa mediassa.

7 LOPPUPOHDINTA

Sosiaalisen median yhteys koulukiusaamiseen aiheena kiinnosti meitä molempia sen ajankohtaisuuden, sekä omien kokemustemme vuoksi. Halusimme suorittaa kyselyn oppilaitokselle toivoen, että siitä olisi koululle apua tilanteen kartoittamisesta ja kiusaamisen ehkäisyssä. Opinnäytetyömme tilaajana toimi Raumanmeren peruskoulu ja tutkimuskohteena meillä oli 7.–9. -luokkalaiset oppilaat. Olimme aluksi puhelimitse yhteydessä koulun rehtoriin Jarmo Lehtoseen ja tiedustelimme, olisiko heillä kiinnostusta tilata opinnäytetyömme. Saimme pian vahvistuksen ja sovimme opinnäytetyön toteutuksen ajankohdasta. Kysely toteutettiin anonyymien kyselytutkimuksen avulla ja kysely toteutettiin sähköisesti kvalitatiivista tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Yhteistyö tilaajamme kanssa oli mukavaa ja mutkatonta koko prosessin ajan.

Aloitimme opinnäytetyön työstämisen keväällä 2022. Aluksi keräsimme mahdollisimman paljon teoriaa aiheesta ja näiden tietojen pohjalta lähdimme muotoilemaan kyselylomaketta. Lähetimme kyselyn koululle toteutettavaksi toukokuussa 2022 ja saimme vastaukset viikon sisällä. Kesällä kirjoitimme teoriaosuuttamme kuntoon ja aloitimme työstämään kyselytuloksia. Työskentelymme keskeytyi kuitenkin syksyllä 2022 kun toinen meistä lähti harjoitteluvaihtoon ulkomaille. Tämä pitkitti prosessi jonkin verran, mutta tammikuussa 2023 jatkoimme työskentelyä taas ahkerasti.

Onnistuimme mielestämme opinnäytetyössämme hyvin. Saimme kaikkiin tutkimuskysymyksiimme vastauksen ja olimme positiivisesti yllättyneitä avointen kysymysten vastausmääristä. Tutkimustuloksia avatessamme kiinnitimme huomiota kuitenkin muutamiin asioihin. Kyselytutkimusta laatiessamme olisimme voineet kiinnittää huomiota enemmän kysymysten selkeyteen. Muutamissa kysymyksissä vastaajalle saattoi jäädä epäselväksi, kuuluuko heidän vastata kysymykseen. Nämä koskivat jatkokysymyksiä kysymykselle ”onko sinua kiusattu sosiaalisessa mediassa”. Saimme edellä mainittuun kysymykseen 74 kyllä vastausta, mutta lisäkysymyksiin, jotka koskivat koetun kiusaamisen laatua vastasi useampi kuin 74 vastaajaa. Olemme kuitenkin tyytyväisiä kyselymme suureen vastaajamäärään.

Koemme, että opimme tämän opinnäytetyön myötä paljon tutkimuksellisesta työskentelystä. Huolellinen työn suunnittelu on tärkeää ja sen ymmärsimme työtämme aloittaessa. Tarkempi suunnittelu teoriaosuuden aiheen rajaamisessa olisi helpottanut työskentelyämme suuresti. Kyselytutkimuksen laatiminen oli meille kummallekin uutta. Kyselyä laatiessamme opimme ottamaan huomioon vastaajan näkökulman ja kysymyksiä laatiessamme pohdimme, mitä tutkimuksessa todella halutaan selvittää ja vastaako se tutkimuskysymyksiimme. Tutkimuksellinen työskentely opetti meille myös tiimityöskentelyn taitoja ja kärsivällisyyttä. Saimme prosessin myötä lisää näkökulmia ja ymmärrystä ammatilliseen osaamiseemme ja erityisesti nuorten kanssa toteutettavaan työhön. Saimme myös lisää kokemusta eri tahojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja miten luontevaa se parhaimmillaan voi olla.

Sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta on tehty useita tutkimuksia jo vuosien ajan ja mielestämme aiheen tutkiminen ei saa loppua. Ongelma on hyvin ajankohtainen ja valitettavasti vaikeasti pysäytettävissä. Myös saamamme tutkimustulokset osoittavat sen, että sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa kiusaamista ilmenee hyvin paljon. Pidimme myös hyvin tärkeänä saamaamme tietoa siitä, millä sosiaalisen median alustoilla kiusaamista tapahtuu eniten. Siksi toivomme, että opinnäytetyömme myötä tämä tieto välittyy koulun henkilökunnalle, sekä vanhemmille, jotta heillä olisi mahdollisuus havainnoida ja tätä kautta puuttua kiusaamiseen helpommin. Vastauksista kävi myös ilmi, että hyvin suuri osa oppilaista ei tiedä kuinka koulu voisi heitä auttaa tilanteissa, joissa kiusaaminen tapahtuu internetissä. Saimme myös vastauksen ”puhumista tunteille yleisesti”, jonka myötä meillä heräsi ajatus voisiko oppilaille olla avuksi kertaus siitä, miten toimia, jos havaitsee kiusaamista tai joutuu itse kiusaamisen kohteeksi internetissä. Kenelle siitä voi koulussa kertoa ja kuinka suuri merkitys kiusaamisesta kertomisella on.

Jatkoa ajatellen olisi hyvä, että yhä useampaan kouluun suoritettaisiin vastaavanlaisia kyselyitä, jotta koulun henkilökunnalla ja vanhemmilla olisi mahdollisuus puuttua kiusaamiseen ennaltaehkäisevästi. Lisäksi kyselyiden kysymyksissä voitaisiin painottaa lisää sitä, millä tavoin nuoret haluaisivat apua kiusaamistilanteisiin ja mitä ideoita nuorilla olisi kiusaamisen ennaltaehkäisyn tueksi.

LÄHTEET

ConnectSafely. (29.6.2021). Parent's Guide To Snapchat (connectsafely.org)
<https://www.connectsafely.org/snapchat/>

D'Souza, D. (5.7.2022). TikTok: What it is, how it works and why it's popular.
<https://www.investopedia.com/what-is-tiktok-4588933>

Eriksson, B. (2001). Mobbning; en sociologisk discussion. Sociologisk forskning.

Erkkola, Jussi-Pekka. (2008). Sosiaalisen median käsitteestä, Taideteollisen korkeakoulun lopputyö.
https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/12480/optika_id_989_erkkola_jussi-pekka_2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Fisher, K., Cassidy, B., Mitchell, A-M. (2017). Bullying: Effects on school-aged children, screening tools and referral sources. Journal of Community Health Nursing.
Haettu 12.12.2022 osoitteesta
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07370016.2017.1369801>

Gothóni, R. (2014). Auttava kohtaaminen II. Sielunhoidon menetelmät ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja.

Haasio, A. (2011). Mitä iloa internetistä? BTJ Finland Oy.

Haasio, A. (2013). Netin pimeä puoli. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Haasio, A. (2016). Koukussa nettiin: Lapset, nuoret ja verkon vaarat. BTJ Finland Oy.

Hamarus, P. (2008). Koulukiusaaminen, Huomaa, Puutu, Ehkäise, Helsinki: Kariston Kirjapaino Oy.

Hamarus, P. (2012). Haukku haavan tekee, puututaan yhdessä kiusaamiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hamarus, P., Holmberg- Kalenius, T., Salmi, S. (2015). Opas kiusaamisen jälkihoitoon. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hinduja, Sameer & Patchin, Justin W. (2015). Bullying – Beyond the Schoolyard. Preventing and responding to cyberbullying. USA: Corwin.

Holmberg-Kalenius, T. (2008). Elämää koulukiusaamisen jälkeen. Jyväskylä: Gummerus.

Kananen, J. (2008). Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kari A. Hintikka (n.d.). Jyväskylän yliopisto, sanat -kansio, sosiaalinen media.

Kaski, S. & Nevalainen, V. (2017). Jo riittää, irti kiusaamisesta ja kiusaajista. Kirjapaja.

Kortesuo, K (2018). Sano se someksi (1+2+3) : sosiaalisen median suuri laskuoppi. Meedia Zone oü.

Kowalski, Robin M., Limber Susan P. & Agatston, Patricia W. (2012). Cyberbullying. Bullying in digital age. Oxford: Wiley-Blackwell.

Lämsä I. & Röntynen T. (2018). Kiusaaminen sosiaalisessa mediassa. Tyttöjentalo Vuolle. Kiusaaminen-sosiaalisessa-mediassa.pdf (likka.fi.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (2021a). Mitä kiusaaminen on? Haettu 23.9.2022 osoitteesta <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaiseminen/mita-kiusaaminen-on/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (2021b). Kuka kiusaa, ketä kiusataan? Haettu 23.9.2022 osoitteesta <https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/kiusaaminen/kuka-kiusaa-keta-kiusataan/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (2021c). Kiusaamisen seuraukset. Haettu 25.9.2022 osoitteesta <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaiseminen/kiusaamisen-seuraukset/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (2021d). Nettikiusaamisen ehkäiseminen. Haettu 11.1.2023 osoitteesta https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaiseminen/nettikiusaamisen_ehkaiseminen/

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (2021e). Kiusaaminen – mitä vanhemmat voivat tehdä? Haettu 2.10.2022 osoitteesta <https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/kiusaaminen/kiusaaminen-mita-%20vanhemmat-voivat-tehda/>

MLL Nuortennetti. (2021). Mannerheimin lastensuojeluliitto. Nettikiusaaminen. Haettu 11.10.2022 osoitteesta <https://www.nuortennetti.fi/netti-ja-media/nettikiusaaminen/>

MLL Nuortennetti. (2022). Mannerheimin lastensuojeluliitto. Mitä tehdä jos huomaa kiusaamista? Haettu 23.11.2022 osoitteesta <https://www.nuortennetti.fi/kiusaaminen/mita-tehda-jos-huomaa-kiusaamista/>

Meta. (2023). Instagramin ohje- ja tukikeskus. Haettu 23.1.2023 osoitteesta <https://help.instagram.com>

Meta. (n.d.) Haettu 22.1.2023 osoitteesta <https://about.meta.com/fi/technologies/facebook-app/>

Nieminen, H. & Pörhölä, M. (2011). Lasten ja nuorten verkkokiusaamisen tutkimushaasteita. Prologi - Puheviestinnän vuosikirja 2011. Jyväskylä: Prologos ry.

Nuortenlinkki. (2022). Kiusaaminen. Haettu 12.12.2022 osoitteesta <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/mielenterveys/kiusaaminen>

Pönkä, H. (2014). Sosiaalisen median käsikirja. Docendo Oy.

Pörhölä, M. (2008). Polarisoituva nuoruus. Nuorten elinolot – vuosikirja 2008. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Salmivalli, C. (2010). Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja. 2.uudistettu painos. Juva: PS-kustannus.

Tilastokeskus. (30.11.2021.) Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. https://www.tilastokeskus.fi/til/sutivi/2021/sutivi_2021_2021-11-30_tie_001_fi.html

Valtari, M. (24.01.2022). Sosiaalinen media Suomessa 2022. <https://lmsomeco.fi/blogi/sosiaalinen-media-suomessa>

Vehkalahti, K. (2008). Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilkka, H. (2007). Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Vilkka, H. (2021). Tutki ja kehitä. 5., päivitetty painos. PS-kustannus.

WhatsApp LLC. (2023). WhatsAppin ominaisuudet. Haettu 23.1.2023 osoitteesta <https://www.whatsapp.com>

Willard, N. E. (2007). Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress. Research Press.

Yhdistyneet kansakunnat (YK). (16.9.2020). Verkkokiusaaminen: Mitä se on ja miten sen voi estää. Haettu 23.10.2022 osoitteesta <https://unric.org/fi/verkkokiusaaminen-mita-se-on-ja-miten-sen-voi-estaa/>

Kyselylomake

Kysely sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta Raumanmeren koulun opiskelijoille.

Tämä kysely on osa sosiaalialan ammattikorkeakouluopiskelijoiden opinnäytetyötä, jonka tavoitteena on tutkia sosiaalisen median yhteyttä koulukiusaamiseen. Tämä kysely on tarkoitettu täytettäväksi Raumanmeren koulun opiskelijoille. Vastaaminen tapahtuu nimettömästi.

1. Sukupuoli? *

- ☐ Nainen
- ☐ Mies
- ☐ Muu
- ☐ En halua kertoa

2. Luokka-aste? *

- ☐ 7.-luokkalainen
- ☐ 8.-luokkalainen
- ☐ 9.-luokkalainen

3. Kuinka paljon aikaa vietät keskimäärin sosiaalisessa mediassa päivittäin? *

- ☐ 0-1 tuntia
- ☐ 1-2 tuntia
- ☐ 2-3 tuntia
- ☐ 3-4 tuntia
- ☐ Yli 4 tuntia

4. Oletko havainnut kiusaamista sosiaalisessa mediassa? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

5. Millaista kiusaamista olet havainnut sosiaalisessa mediassa? *

- Nimittely (Esimerkiksi loukkaavat ja halventavat kommentit)
 - Uhkailu (Esimerkiksi väkivallalla tai häpäisyllä uhkaaminen tai kiristäminen)
 - Syrjiminen (Esimerkiksi ryhmästä ulkopuolelle jättäminen)
 - Yksityisyyden rikkominen (Toisen yksityiselämän tiedon levittäminen)
 - Muu, mitä
-

6. Millä alustalla olet havainnut kiusaamista? *

- Instagram
 - Snapchat
 - Tiktok
 - Facebook
 - Whatsapp
 - Muu, mitä
-

7. Onko sinua kiusattu sosiaalisessa mediassa? *

- Kyllä
- Ei

8. Millaista kiusaamista olet kokenut sosiaalisessa mediassa? *

- Nimittely (Esimerkiksi loukkaavat ja halventavat kommentit)
 - Uhkailu (Esimerkiksi väkivallalla tai häpäisyllä uhkaaminen tai kiristäminen)
 - Syrjiminen (Esimerkiksi ryhmästä ulkopuolelle jättäminen)
 - Yksityisyyden rikkominen (Toisen yksityiselämän tiedon levittäminen)
 - Muu, mitä
-

9. Millä alustalla? *

- Instagram

- Snapchat
 - Tiktok
 - Facebook
 - Whatsapp
 - Muu, mikä
-

10. Onko sosiaalisessa mediassa tapahtunut kiusaaminen jatkunut koulussa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

11. Jos vastasit edelliseen kysymykseen ”Kyllä”, niin vastaa myös tähän: Millä eri tavoin sosiaalisessa mediassa tapahtunut kiusaaminen on jatkunut koulussa?

- Avoin vastaus:
-

12. Millä tavalla koulu on auttanut sinua, jos sinua on kiusattu sosiaalisessa mediassa?

- Avoin vastaus:
-

13. Koetko, että koululta saamasi apu on ollut riittävää?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

14. Millaista apua toivoisit saavasi koululta sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen?

- Avoin vastaus:
-

15. Koetko, että kiusaamista tapahtuu nykyään enemmän koulussa vai sosiaalisessa mediassa?

- Enemmän koulussa
- Enemmän sosiaalisessa mediassa
- Molemmissa
- En osaa sanoa